

FEKETE 7

1. Kötetének fülszövegében könyvünk Szerzője tömören összefoglalja Parázkönyvének lényegét. Ennél jobban nem is lehet megfogalmazni és értelmezni, úgyhogy, türelmetlen Olvasó, vedd inkább kezébe eme elegáns könyvet, olvasd el fülszövegét, és megszabadulsz egy kritikától, mely lényegében ugyanazt mondja el.

Fekete Vince kötete nagy és nehéz könyv. Szinte lehetetlen együttöbden elolvasnod, mert ölmokként nehezedik elmédre száz oldalnyi verse. Ha egyszerre olvasod el, nyájas Olvasó, olyan, mintha egy fekete lyuknak rohannál neki úrhajóddal. Vereséget szenvedsz, vonatok dübörögnek végig rajtad, kiejted kezedből a könyvet, és nem mered soha többé elővenni, de eldobni sem: ott fog parázslani könyvespolcod félelmetes könyvei között. Kapaszkodj inkább a Szerző szavaiba: "könyv, amely bárhol felüthető", s 7 adagban fogyasztd el a parazsat, hogy megtelj vele, mint a táltos paripa, hogy ne emésszen el, hanem tápláljon, melegítsen!

2. Alulírott olvasó Fekete hetet szentelt a könyvnek. Hét napig vívott a hétfejű, parázskádó sárkánnyal, aznapi hangulatához illő ciklust választván ki a 7 közül. Íme a napló:

Szombat. Még van két órám a találkámig. Ma este iszunk, táncolunk, nadragunk elszakad, talán nem lesz ahol szeretkezni, és ismét a kollégium lépcsőjén vagy a parkban... Kilakoltattak rondói — Villon, Rimbaud, Apollinaire kavarog bennem. Hír, nő, dohány elvéve, holmi széjjel, dohos lakásban, bűzös pokróc a korgó ágyon, régvolt szerelmeim, hajdani szexfüllat, kevés apróm gyógyszerre futja, maradtam szál ingben, kabátban. Rondók kerekain gurulok, ma többet iszom, dülöngélni fogok vagy rohanni a gödrös utcákon, az ócska bérházak között, és lázadok ezen pokoli, lelkelem gazdagságát, zsebem szegénységét meg nem értő Balkelet ellen, melyet valahol mégis, hiszen csak ez, csak ez, csak...

Vasárnap. Este hat körül ébredek, mint minden vasárnap. Nem vagyok másnapos, kialudtam magam. Minden vasárnap estém fájó nyugalom, visszatekintés előző életemre. Ilyenkor meglátogatnak volt szerelmeim, velük beszélgetek. Emlékszelém, emlékszel? Andal. Kis garniszálló, víz szaga, fürkészem pimaszul: bekapod?, vissza hozzád többé nem. Vagy mégis? És ki vagy te és ki vagyok én? A 7 vers fölillantja létem, emlékeim számos szeptét. Hétfő közeleg, széttépi és elhordja s nem marad csak egy kép, illó mozdulat.

Hétfő. A fű se nő. Ma csak 7 slukkot szívok a könyvből. Minden slukkot egy-egy cigarettányi ideig olvasok. Nem hat meg különösebben, valóban csak slukk. Egészen addig, amíg az ötödiket is le nem szívom. "Majd egyszer egy délután / belénksobban egy erkélyen / sután két mozdulat között / vagy bent feksze hason-háton / lófaszt ért az egész barátom." Ki az erkélyre. Ezt a verset első olvasásra kívülről megtanultam, hónapokig fog forogni bennem. Visszamegyek a szobába, még két slukk. Hogy törődöm hisz törődöm döm döm döm döm lófaszt ért az egész barátom hétfőn a fű se nő majd egyszer egy délután sután két mozdulat között...

Kedd. Mint aki leskel. Éledezem, szerelmem is újra ég, ma megint nekivágok az éjszakának, féltérdek a szövetből nézd, kilángol! Szél viszi szél viszi hozza a víz szagát, varázsol Vince lüktető jambusokat, Borbély Szilárd modorában, de nála jobban a Jégbontó havában. Baudelaire-es, csordultig zsúfolt, ám szédületes Vaskor. Farsang, ünnepek, öngyilkos töltésű

Matt, Soha már. Elhagyom a Földet azonnal, nem hagyok utánam egy jelet se.

Szerda. Közömbös nap, van időm, ma a leghosszabb ciklust választom. Minden érintésünk előtt egy volt kéz nyoma ott honol. Árnycaink. Egy lírai eposz töredékei. Nehéz, a legnehezebb ciklus, félek belemélyedni. Talán túl depressziós, ismétlem, félek, nem fogok minden verset fölboncolni. Az a típusú jó vers, ami mégis elriaszt. Am a Kód és a Patetika két óriási vers. A Kód tökéletesen dekódolja Szerzőnk bonyolult világát, és a miénket is: "Milyen évek, úristen! Mennyi szín, gyönyör. / Mélység mennyi mi rejt, magas, mi tündököl. / Forrongás, éjszakák. Mindig! Soha! Hányszor? / Illúziók. Versek, vasra váltott álmok." S a Patetika csöppet sem patetikusan, inkább elégikusan és enyhén ironikusan oldja föl ezt a komor ciklust. "Talán ez volt / mit kerestünk / mert éltünk haltunk / és szeretünk / (...) / Veni Vidi Vincel!"

Csütörtök. Indokoltabb a fájdalom. A Szikék ezüstjében: az öngyilkos apa alakja, és az, amit a fiára örökül hagyott: a kétségbeesés. Csodálatosan cizellált miniatűrök. "Az életünkkel istenek mit akartok?" A hajsolt agy táskájában ott a vodka, s "eljő / érted zakatolóan fehér dagadt / vitorláival a halál maga / mit számít akkor kinek volt igaza?" Valahonnan mindig földohog Szárszó...

Péntek. Vidámabb nap, hétféje. Ma befejezem a kötet olvasását. Az utolsó ciklus általában a legjobban sejteti, hogy mi lesz az elkövetkezőkben. Könnyedebb, oldottabb hangulatú versek, nem megkínlódottak, nem is olyan súlyosak, mint a többi, de ezeken már inkább érződik a profizmus. Nem esnek a túlsúlyosság csapdájába, mint némelyek az előző versek közül. Szükségesnek találok újragondolni ügyeinket. A Hátraarc kilóg a sorból, de kitűnő befejezése a könyvnek, az Epilógus elvész mellette.

3. Kiválasztom a hozzám legközelebb álló verseket. A kötetet 7x7 hétig emészttem. Az invokáció; ágy, asztal, szék; legeslegújabb testamentum, k.-vers, érted tamtamok, Kód, Patetika, Animus és..., Jégbontó hava, Matt, Andal, Hétféje, (s megint előlről), Mint egy vízesezen, Szükség, Vol(t/n)ak, Szerelem című verseket megtanulom kívülről.

A Parázkönyvben kétségkívül a tragikum és a thanatosz az erősebb. Időnként riasztó is ez, döbbenetes, hogy egy huszonéves fiatalember világa ennyire komor. Ez persze nem áll összefüggésben a versek minőségével, hiszen alig pár verse (a hatodik és a hetedik slukkra, a Hölgyek és a Soha már címűekre) lehet ráfogni, hogy közepesek, a többi jó vagy nagyon jó. Azok tűnnek azonban a legsikerültebbeknek, ahol a fanyar ironia is megszólal, vagy a fájdalom őszintébb, elemibb, nem pedig víziószertű (lásd a kívülről megtanulandó verseket!).



9-11. oldalon Kasza Bálint rajzai

FEKETE VINCE

A Jóisten a hintaszékből

"Hány csigamászta hajnal nyers szaga"
(Baka István)

Dögölj meg! Hát dögölj, te állat!
Számolják mind fejedre perceid:
hány ágyra kentéd csiganyálad,
hány bőrre írta nyelved nedveit,

hány hajnalon, hány éj parázna,
nyershús illata, mennyi mikrofon,
mit latraid, kanoknak száza
sziszegve tartott, s nem vetted zokon

piócaként ajkad míg rátapadt.
Ott majd lovagolhatnád csontlovad!
Szemét! Te! Lennebb úgyse zuhlhetsz,

vezekelj itt búneid sorát!
Te, kit végigjárt nemzet és ország!
Meg nem dögölhetsz! Él! Törlessz!

Ezredvégi töredék

Olvasói levél N. Á.-nak

Hogyhogy ilyen szokatlan,
fogat húznak fogatlan,
vak szemléli köldökét,
kék árnyait a sötét
felissza mind. Hát hogyan?
Kocc nélkül és boldogan,
mi szét, még szertepattan?
Fordítottá hogy jön sima
az arcra és ráncaira?
Hogyhogy ilyen szokatlan,
hull a kő szakadatlan;
patakna hogyhogy nincs sora,
s nem folyik a kő sehova?

Jó lenne: ha foga van,
szél nem indul fuvatlan,
ami szenes — fekete,
három ördög — hat szeme.
S jó lenne még például,
ha nem esnél prédádul,
ha a lét csak folydogál,
hal és barom és bogár
addig él, s virul szár, rózsa,
amíg leinjekciózza
a tél. S ha dübörögnek
mind hajdani dögöknek,
én kértem (no hiszen!):
jó, láss hozzám, Úristen!

Szerzőnk a kötött forma híve, helyenként határozottan formaművész. Időnként azonban csikorognak a sorok, feltűnő a formának tett engedmény, vagy ennek ellenkezője, a tartalomnak tett engedményből eredő rossz rím, kilógó spondeusz (néhány oldalszám, ahol ez igen kirí: 26, 31, 44, 65, 66).

Ez a sokat érlelt első kötet rangos költőt avat irodalmunkban. A klasszikus vonal folytatása, szélsőségekbe nem bocsátkozó, nem szertelen és nem kicsapongó, szigorú, komoly és kidolgozott költészet, fantázia és napszámosmunka harmonikus egybefonódása. Az a költészet, melyet időnként otthagynak az izmusok, irányzatok gyorsan ellobbanó lángjéért, de mindig visszatérünk hozzá, mert parázsa egyenletesen és sokáig melegít.

ORBÁN JÁNOS DÉNES

Fekete Vince: Parázkönyv. Erdélyi Híradó-Előretölti Helyőrség, Kolozsvár, 1995.

Ötletforrás: Ambrus Judit: A futás napjai, Jelenkor, 1994. október.